

Õiguskantsler

Helmen Kütt
minister
Sotsiaalministeerium
info@sm.ee

Teie 08.08.2014 nr 4.2-1/2619

Meie 31.12.2014 nr 6-1/140705/1405370

Märgukiri
Puudetoetuse maksmine hoolekandeesutuses elavale inimesele

Austatud Helmen Kütt

Teile teadaolevalt otsustasin mulle laekunud avalduse alusel kontrollida puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse kooskõla põhiseadusega. Täpsemalt tekkis mul avaldust läbi vaadates esiti küsimus puuetega inimeste võrdsest kohtlemisest.

Avaldaja selgitas, et puudega inimese hoolekandeesutusse elama asumisel, sõltumata sellest, kas tegemist on riigieelarvest finantseeritava teenusega või inimese enda rahastatavaga, piiratakse talle toetuse maksmist võrreldes kodus elava puudega inimesega. Avaldaja hinnangul kohtleb selline regulatsioon kodus ja hoolekandeesutuses elavaid inimesi põhjendamatult erinevalt. Sisuliselt palus avaldaja mul kontrollida, kas olukord, kus hoolekandeesutuses elav inimene saab puuetega inimeste sotsiaaltoetust (edaspidi ka *puudetoetus*) väga piiratud tingimustel, on põhiseaduspärane.

Teie vastusest selgus, et hoolekandeesutuses viibiva puudega isiku esmane abivajadus on tagatud tema hoolekandeesutuses hooldamisega. Sellest lähtuvalt olete pidanud põhjendatuks, et puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse (edaspidi [PISTS](#)) § 20 lg-te 4 ja 5 järgi koheldakse puudega inimesi erinevalt sõltuvalt sellest, kas nad elavad kodus või hoolekandeesutuses. Teie selgituse järgi on selle seaduse eesmärk toetada puuetega inimeste iseseisvat toimetulekut (iseseisvat elamist ja hakkamasaamist), mitte hoolekandeesutuses viibimist. Kuna hoolekandeesutuses elamine ei tähenda iseseisvat toimetulekut, siis selleks üldjuhul puudetoetusi ei maksta. Selgitasite ka, et PISTS § 20 lg-st 5 ei tulene hoolekandeesutuses elavale isikule täiendavat õigust puuetega inimeste sotsiaaltoetuse saamiseks võrreldes PISTS § 20 lg-ga 4. Teie tõlgenduse järgi ei saa Sotsiaalkindlustusamet puudetoetust maksta hoolekandeesutuses elavale inimesele, v.a kui ta vajab oma puude tõttu 1) kõrvalabi või juhendamist toimingutes väljaspool seda hoolekandeesutust või 2) individuaalset abivahendit. Täiendavalt on välistatud PISTS § 20 lg-s 5 sätestatud tingimusele mittevastavate kulude hüvitamine. Teie selgituse järgi peaks see säte välistama puuetega inimeste sotsiaaltoetuste maksmise hoolekandeesutuste

majutus- ja toitlustamiskulude, samuti hooldamise, tugevdatud hooldamise või muude kõigi hoolekandeesutuse elanikele mõeldud teenustega seotud kulude eest.¹

Avalduse läbivaatamise tulemusel olen seisukohal, et puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse sätted, mis reguleerivad puudetoetuse maksmist hoolekandeesutuses elavale puudega inimesele, tekitavad segadust. Ka ei pruugi need sätted tagada puuetega inimeste võrdset kohtlemist.

Ühtlasi palun Teil mulle hiljemalt 23.02.2015 anda teada, kas ja millal olete valmis astuma samme vaidlusaluse regulatsiooni põhiseadusega kooskõlla viimiseks.

Järgnevalt selgitan, miks ma niisugusel seisukohal olen.

Regulatsiooni kirjeldus

1. PISTS § 1 lg 2 järgi on selle seaduse eesmärk puuetega inimeste iseseisva toimetuleku, sotsiaalse integratsiooni ja võrdsete võimaluste toetamine ning õppimise ja töötamise soodustamine puudest tingitud lisakulude osalise hüvitamise kaudu. Puue on selle seaduse tähenduses inimese anatoomilise, füsioloogilise või psüühilise struktuuri või funktsiooni kaotus või kõrvalekalle, mis koostoimes erinevate suhtumuslike ja keskkondlike takistustega tõkestab ühiskonnaelus osalemist teistega võrdsel alustel (PISTS § 2 lg 1). Vastavalt PISTS § 2 lg-le 1¹ tuvastatakse kuni 16-aastaselt lapsel ning vanaduspensioniealisel inimesel lähtuvalt kõrvalabi, juhendamise² või järelevalve³ vajadusest sügav, raske või keskmine puude raskusaste, kusjuures

- 1) sügav puue on inimese anatoomilise, füsioloogilise või psüühilise struktuuri või funktsiooni kaotus või kõrvalekalle, millest tingituna vajab isik pidevat kõrvalabi, juhendamist või järelevalvet ööpäevaringselt;
- 2) raske puue on inimese anatoomilise, füsioloogilise või psüühilise struktuuri või funktsiooni kaotus või kõrvalekalle, millest tingituna vajab isik kõrvalabi, juhendamist või järelevalvet igal ööpäeval;
- 3) keskmine puue on inimese anatoomilise, füsioloogilise või psüühilise struktuuri või funktsiooni kaotus või kõrvalekalle, millest tingituna vajab isik regulaarset kõrvalabi või juhendamist väljaspool oma elamiskohta vähemalt korra nädalas.

2. Tulenevalt PISTS § 7¹ lg-st 1 makstakse puudega vanaduspensioniealise inimese toetust igakuiselt keskmise, raske või sügava puudega vanaduspensioniealisele inimesele puudest tingitud lisakulude hüvitamiseks ja rehabilitatsiooniplaani olemasolu korral selles ettenähtud tegevusteks, välja arvatud ravikindlustuse ja riigieelarve muudest vahenditest finantseeritavateks tegevusteks. Sama sätte lg 2 järgi makstakse toetust igakuiselt sügava puudega inimesele 160 protsenti, raske puudega inimesele 105 protsenti ja keskmise puudega inimesele 50 protsenti sotsiaaltoetuste määrast kuus. Seega ei sõltu selle toetuse maksmine vanaduspensioniealisele inimesele puudest põhjustatud lisakuludest, st toetuse maksmiseks piisab sellest, kui inimesele on määratud sättes nimetatud puude raskusaste. Ühtlasi tähendab see, et haldusorganil puudub kaalutlusõigus, kas ja mil määral maksta.⁴

¹ Seejuures olete viidanud puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse muutmise seaduse [911 SE](#) eelnõu seletuskirjale. Seadusemuudatus võeti Riigikogus vastu 12.12.2001 ja jõustus 01.01.2002.

² PISTS § 2 lg 2 esimese lause järgi on kõrvalabi või juhendamine abi osutamine inimesele, kes ei tule iseseisvalt toime söömise, hügieenitoimingute, riietumise, liikumise või suhtlemisega.

³ PISTS § 2 lg 2 teise lause järgi on järelevalve ohutuse tagamine inimese suhtes, kes oma tegevuse või tegevusetusega võib tekitada kahju iseenda või teiste inimeste elule, tervisele või varale.

⁴ Sisuliselt samasugune on olukord puudega lapse toetuse puhul (makstakse kuni 16-aastaseks saamine PISTS § 6 alusel). Sellist järeldust toetab kaudselt sotsiaalministri 23.09.2008 määruse nr 61 „[Puude raskusastme ja lisakulude](#)

3. PISTS § 2 lg 2¹ järgi tuvastatakse selle seaduse alusel 16-aastaselt kuni vanaduspensioniealisel inimesel (puudega tööealisel) lähtuvalt igapäevasest tegutsemis- ja ühiskonnaelus osalemise piirangutest puude raskusaste ja puudest tulenev lisakulu vajadus. Sellesse vanusegruppi jäävate inimeste puude raskusastmed on järgnevad:

- 1) sügav puue on inimesel, kellel igapäevane tegutsemine või ühiskonnaelus osalemine on täielikult takistatud;
- 2) raske puue on inimesel, kellel igapäevane tegutsemine või ühiskonnaelus osalemine on piiratud;
- 3) keskmine puue on inimesel, kellel igapäevases tegutsemises või ühiskonnaelus osalemises esineb raskusi.

4. Viidatud sättes silmas peetud puudest tulenevad lisakulud on reguleeritud PISTS § 2 lg-s 2², mille järgi on lisakulu puudest tingitud takistuste vähendamiseks vähemalt kord kuus tehtavad kulutused ravimitele, transpordile, abivahendite korrashoiule, enesehooldusele ja majapidamisele, kommunikatsioonivahendite kasutamisele, riitusele ja jalatsitele, mida ei finantseerita ravikindlustuse ja riigieelarve muudest vahenditest.

5. PISTS § 7 lg 1 sätestab, et puudega tööealise inimese toetust makstakse igakuiselt puudega tööealisele inimesele puudest tingitud lisakulude hüvitamiseks, välja arvatud ravikindlustuse ja riigieelarve muudest vahenditest finantseeritavateks tegevusteks. Sama sätte lg 2 järgi makstakse toetust igakuiselt vastavalt lisakuludele, kuid mitte vähem kui 65 protsenti ja mitte rohkem kui 210 protsenti sotsiaaltoetuste määra kuu. Seega sõltub kõnealuse toetuse maksmine otseselt tööealisele inimesele puudest põhjustatud lisakuludest.

6. PISTS § 20, mis kannab pealkirja „Muudatused puuetega inimeste sotsiaaltoetuste maksmisel“, reguleerib puuetega inimeste sotsiaaltoetuste maksmise erisusi. Nii sätestab PISTS § 20, et

- 1) puuetega inimeste sotsiaaltoetuste maksmine lõpetatakse, peatatakse või nende suurus arvutatakse ümber, kui toetust saav inimene on niivõrd paranenud, et see muudab selles seaduses sätestatud puuetega inimeste sotsiaaltoetuste saamise õigust või saadava toetuse suurust (lg 1);
- 2) puuetega inimeste sotsiaaltoetuste maksmine peatatakse, kui toetuse saaja viibib järjest üle kahe kuu haiglaravil, välja arvatud siis, kui tegu on puudega lapse toetusega (lg-d 2 ja 3);
- 3) puuetega inimeste sotsiaaltoetuste maksmine peatatakse süüdimõistetud toetuse saaja vanglas või arestimajas vangistuse kandmise ajaks, välja arvatud kui isik vajab oma puude tõttu individuaalset abivahendit (lg 2¹);
- 4) hoolekandenasutuses elavale isikule makstakse puuetega inimeste sotsiaaltoetusi puudest tingitud lisakulude osaliseks hüvitamiseks, kui ta vajab oma puude tõttu kõrvalabi või juhendamist toimingutes väljaspool eelnimetatud hoolekandenasutust või individuaalset abivahendit (lg 4).

Veel sätestab PISTS § 20 lg 5, et puudest tingitud lisakuludeks ei loeta hoolekandenasutuses elava või vanglas või arestimajas viibiva isiku majutus- ja toitlustamiskulud ning kulud, mis kaetakse riigi või kohaliku omavalitsuse eelarvest, kaasa arvatud hooldamise, tugevdatud

---

[tuvastamise kord ja tähtajad ning hüvitatavate lisakulude arvutamise kord](#)“, mille järgi vanaduspensioniealise ja kuni 16-aastase lapse puhul ei tehta erinevalt tööealisest inimesest kindlaks puudest tingitud lisakulusid.

hooldamise, järelevalve või muid hoolekandeesutuse, vangla või arestimaja üldiste teenustega seotud kulusid.

7. Küsimus on, kuidas tõlgendada PISTS § 20 lg-d 4 ja 5 ehk millisele puudetoetusele ja millistel tingimustel on õigus hoolekandeesutuses elaval puudega inimesel.

8. PISTS § 2 lg-s 2² on toodud puudest tingitud lisakulude ammendav loetelu (ei hõlma nt väljas käimise abilisele makstavat tasu) ning tingimus, et puudest tingitud lisakulu on vähemalt kord kuus tehtavad kulutused (seetõttu ei saa nt ratastooli kui abivahendi ühekordset omaosalust katta puudetoetusest). PISTS § 20 lg 5 sätestab aga, et puudest tingitud lisakuludeks ei loeta hoolekandeesutuses elava või vanglas või arestimajas viibiva isiku majutus- ja toitlustamiskulusid ning kulusid, mis kaetakse riigi või kohaliku omavalitsuse eelarvest, kaasa arvatud hooldamise, tugevdatud hooldamise, järelevalve või muid hoolekandeesutuse, vangla või arestimaja üldiste teenustega seotud kulusid. Seega erinevalt PISTS § 2 lg-st 2² ei näe PISTS § 20 lg 5 ette, et lisakulu peaks olema tekkinud vähemalt kord kuus, küll aga välistab lisakulude alt majutus- ja toitlustamiskulud ning kõiksugused kulud, mille on kandud riik ja kohalik omavalitsus.

9. Kui PISTS § 20 lg-t 5 näha üksnes PISTS § 20 lg 4 täpsustusena, siis võiks jõuda tulemusele, et puudest tingitud lisakulude osaliseks hüvitamiseks sotsiaaltoetusi üldjuhul ei maksta, v.a kui puudega inimene vajab oma puude tõttu kõrvalabi või juhendamist toimingutes väljaspool hoolekandeesutust või kui ta vajab individuaalset abivahendit. Nende kahe toetuse liigi kulude arvestamisest jäetakse PISTS § 20 lg-s 5 nimetatud kulud alati välja. Seepärast olukorras, kus näiteks kohalik omavalitsus on tasunud inimese abivahendi kulud, inimene PISTS § 20 lg 4 alusel toetust ei saa. Sellise tõlgenduse puhul jääb aga arusaamatuks, miks on seadusandja avanud PISTS § 20 lg-s 5 kulude loetelu, mille olemasolul PISTS § 20 lg-s 4 sätestatud toetust ei maksta, kui sisuliselt omab selles sättes tähendust vaid tingimus, et kohalik omavalitsus või riik pole kulusid enda kanda võtnud.

10. Järgnevalt hindan PISTS § 20 lg-te 4 ja 5 vastavust võrdse kohtlemise põhimõttele. Selle tegemisel võtan aluseks Teie tõlgenduse neile normidele.

Vaidlusaluste sätete vastavus võrdse kohtlemise põhimõttele

11. Eesti Vabariigi põhiseaduse (edaspidi PS) § 12 lg 1 esimene lause sätestab üldise võrdsuspõhiõiguse. Selle põhiõiguse kaitseala riivega on tegemist siis, kui leiab aset võrdses seisundis olevate isikute ebavõrdne kohtlemine. Võrdsuspõhiõigus pole aga absoluutne õigus. Põhiseadusega on vastuolus vaid selline ebavõrdne kohtlemine, millel puudub legitiimne (põhiseadusega kooskõlas olev) eesmärk või mis on selle eesmärgi suhtes ebaproportsionaalne (pole seatud eesmärgi saavutamiseks sobiv, vajalik ning mõõdukas).

12. Puudega isikule, kes hoolekandeesutuses ei ela, sh kodus elavale inimesele, kes kasutab päevase hoolekandeesutuse teenuseid, makstakse puudetoetusi tema puudest tingitud lisakulude osaliseks hüvitamiseks (PISTS § 1 lg 2). Puudega inimene, kellele vald või linn osutab sotsiaalhoolekande seaduse alusel nt koduteenuseid⁵ või kellele kohalik omavalitsus osutab hooldusteenust inimese kodus⁶, saab kirjeldatud regulatsioonist tulenevalt katta oma puudest

⁵ Koduteenused on isikule kodustes tingimustes osutatavad teenused, mis aitavad tal harjumuspärase keskkonnas toime tulla. Vt sotsiaalhoolekande seaduse § 13 ja sotsiaalministeeriumi soovituslikke juhiseid, mis on kättesaadavad arvutivõrgus: <http://www.sm.ee>, [otsetee](#).

⁶ „Hooldusteenuse osutamise käigus tehakse hooldustoiminguid. Hooldustoimingud on näiteks mähkmete vahetamine, pesemine, toitmine. Hooldusteenust osutab vastava erihariduse või koolitusega töötaja. Hooldusteenust

tingitud lisakulud puudetoetuse arvel. Seadus ei välista kodus elavale inimesele puudetoetuse maksmist ka juhul, kui samad kulud katab talle täielikult või osaliselt kohalik omavalitsus. Ka ei näe seadus ette Sotsiaalkindlustusameti kontrolli, kas kodus elav inimene kulutab toetussumma mähkmetele, toidule, abivahenditele või muude tema puudest tingitud vajaduste katteks. Kui aga puudega inimene asub elama hoolekandeesutusse, siis lähtuvalt Teie esitatud PISTS § 20 lg-te 4 ja 5 tõlgendusest ei saa talle üldjuhul puudetoetuse maksmist jätkata. Nimelt ei hüvitata hoolekandeesutuses elavale inimesele kulusid, mida ei loeta puudest tingitud lisakuludeks, ega maksta toetust muuks, kui üksnes PISTS § 20 lg-s 4 nimetatud abivajaduse (kõrvalabi või juhendamine väljaspool hoolekandeesutust või individuaalne abivahend) katteks. Seejuures puudetoetusest ilmajäämine ei sõltu sellest, kas isik maksab talle osutatava hoolekandeteenuse eest osaliselt või täielikult ise.

13. Kui hoolekandeesutustes elavate puudega inimeste õigust puudetoetusi saada on kitsendatud PISTS § 20 lg-ga 4, mis lubab koostoimes PISTS § 20 lg-ga 5 üksnes selles sättes nimetatud kulude hüvitamist juhul, kui riik või kohalik omavalitsus pole neid kulusid juba hüvitanud, jääb puudega inimene ilma nt toetusest talle vajalike ravimite või invatranspordi kulude katmiseks, aga ka toetusest enesehoolduse ja majapidamise, kommunikatsioonivahendite kasutamise, riietuse ja jalatsite lisakulude katteks. Ilma jääb ta Teie sõnade kohaselt toetusest põhjusel, et puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse eesmärgiks on toetada puuetega inimeste iseseisvat toimetulekut.

14. Leian, et puuetega inimeste iseseisva toimetuleku toetamise eesmärk on legitiimne ja põhiseaduse järgi võib sel eesmärgil teha vahet kodus ja hoolekandeesutuses elaval puudega inimesel. Ka olen seisukohal, et kui normi eesmärgiks on vältida inimese topelttoetamist ja seega avaliku võimu käsutuses oleva raha kokkuhoid, on ka see eesmärk legitiimne. Küll aga olen seisukohal, et kehtiva puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse valguses pole selline vahetegu proportsionaalne taotletava eesmärgiga. Esiteks sõltub selle seaduse alusel puudetoetuse saamine üksnes sellest, kas inimene elab kodus või hoolekandeesutuses, mitte aga sellest, kuivõrd iseseisvalt puudega inimene toime tuleb. Teisisõnu on ühesuguse iseseisva toimetulekuvõimega inimestel ühel juhul võimalik puudetoetust saada, teisel juhul aga mitte. Teiseks ei arvesta aga norm asjaoluga, et erinevalt vanglas ja arestimajas viibimisest võib puudega inimene hoolekandeesutuses elades maksta kogu teenuse eest (kõrvalabi, juhendamise, järelevalve, ravimite, riiete, toidu, majutuse jne) täies mahus ise. Näiteks olukorras, kus sügava puudega vanainimene on kodus tema palgalise hooldaja täielikul hooldamisel, on tal õigus puudetoetusele⁷, kui aga samas mahus ja põhjustel hooldust vajavat sügava puudega vanainimest hooldatakse hoolekandeesutuses 100%-liselt tema enda või ta lähedaste raha eest, ta puudetoetust samadel tingimustel ei saa. Seda olenemata asjaolust, et mõlemal juhul on iseseisev toimetulekuvõime pea olematu, ent vajadus puudest tulenevate lisakulude osaliseks hüvitamiseks on (nt järelevalve ja kõrvalabi tagamiseks) samal määral olemas.

15. Ka on väga raske sellist regulatsiooni õigustada taotlusega soodustada puuetega inimeste kodus või lähedaste juures elamist, kui kodus või lähedaste juures elamine on suure

---

võib osutada lühiajalise või pikaajalise teenusena isiku kodus või asutuses. Lühiajalist hooldusteenust osutatakse asutuses või isiku kodus ajutise ehk intervall- või päevase hooldusena. Pikaajalist hooldusteenust pakutakse nii isiku kodus kui asutuses nii päevaselt kui ööpäevaselt.“ Sotsiaalministeeriumi soovituslikud juhiseid. Kättesaadavad arvutivõrgus: <http://www.sm.ee>, [otsetee](#).

⁷ PISTS § 7¹ lg 1 järgi makstakse puudega vanaduspensionialise inimese toetust igakuiselt keskmise, raske või sügava puudega vanaduspensionialisele inimesele puudest tingitud lisakulude hüvitamiseks ja rehabilitatsiooniplaani olemasolu korral selles ettenähtud tegevusteks, välja arvatud ravikindlustuse ja riigieelarve muudest vahenditest finantseeritavateks tegevusteks. Seejuures peetakse vanaduspensionialist inimest näiteks sügava puudega olevaks siis, kui ta vajab anatoomilise, füsioloogilise või psüühilise struktuuri või funktsiooni kaotuse või kõrvalekalde tõttu pidevat kõrvalabi, juhendamist või järelevalvet ööpäevaringselt (PISTS § 2 lg 1¹ p 1).

hooldusvajaduse juures faktiliselt võimatu või kui hoolekandeesutuses saaks puudega inimene erinevalt kodustes tingimustes mõistlikult võimalikuga tema vajadustele vastavat teenust. Lõppastmes võib kõnealune regulatsioon kaasa tuua hoopis selle, et puudega inimene valib majanduslikel kaalutlustel elu tingimustes, mis tema elukvaliteeti märkimisväärselt halvendavad, on talle ohtlikud või pole inimväärsed, kuna puudetoetuse ja pensioni liitmisel on tal puudest johtuvate kulutuste tarbeks rohkem raha kui ta suudaks hoolekandeesutuse pakutava teenuse ja puudest johtuvate kulutuste eest üksnes pensioni arvel maksta.

16. Tõsi, kui maksta hoolekandeesutuses elavale inimesele puudetoetust, on oht, et ta kasutab puudetoetust mitte puudest tulenevate kulutuste katteks (nt ravimite ostuks), vaid muuks (nt toitlustamiskulude katteks). Selline oht on aga ka kodus elavatele puuetega inimestele puudetoetuse maksmise korral, kuna seaduse järgi ei kontrolli keegi, milleks puudega inimene toetust kasutab. Seepärast võib ka kodus elav puudega inimene puudetoetuse eest osta endale toitu või maksta ära elektriarve ning jätta tegema kulutused kommunikatsioonivahenditele või ravimitele.

17. Lisaks tõusetub tulenevalt PISTS § 7¹ lg-st 1, mille järgi makstakse puudega vanaduspensionialise inimese toetust igakuiselt keskmise, raske või sügava puudega vanaduspensionialisele inimesele puudest tingitud lisakulude hüvitamiseks ja rehabilitatsiooniplaani olemasolu korral selles ettenähtud tegevusteks, välja arvatud ravikindlustuse ja riigieelarve muudest vahenditest finantseeritavateks tegevusteks, küsimus, miks kodus elav sügava puudega vanainimene saab puudetoetust ka siis, kui tema puudest johtuvaid lisakulusid katab osaliselt kohalik omavalitsus (nt osutab kohalik omavalitsus tasuta või turuhinnast madalamate hindadega koduteenuseid⁸ ja hooldusteenust⁹ ning maksab ravimitoetust). Samasuguses olukorras oleva, ent hooldekodus elava sügava puudega vanainimese puhul võetakse aga puudetoetuse määramisel arvesse kohaliku omavalitsuse samaeesmärgilist toetust (kui kohalik omavalitsus tasub individuaalse abivahendi hoolduse kulud või kõrvalabi või juhendamist vajatavate toimingute kulud).

18. Siit edasi minnes tekib võrdse kohtlemise kohapealt veel küsimus, kas põhiseaduspäraselt on õigustatav, kui puudega inimene jääb puudetoetustest ilma ka juhtudel, mil individuaalse abivahendi või väljaspool hoolekandeesutust vajatavate kõrvalabi või juhendamise kulud võtab riik või kohalik omavalitsus enda kanda puudetoetusest väiksemal määral või teeb seda umbmääraselt. Nimelt kui tõlgendada PISTS § 20 lg-t 4 koostoimes PISTS § 20 lg-ga 5 nii, et hooldekodus elav puudega inimene saab puudetoetust üksnes siis, kui kohalik omavalitsus või riik pole PISTS § 20 lg-s 4 nimetatud kulusid oma eelarvest katnud, tekib küsimus, kuidas välja selgitada, kas ja mil määral on riik või kohalik omavalitsus enda kanda võtnud just PISTS § 20 lg-s 4 nimetatud kulude kandmise. Näiteks olukorras, kus kohalik omavalitsus pole inimesele andnud eraldi toetust abivahendiks või selle hoolduseks, vaid on maksnud välja toetuse, mis kannab nimetust „puudetoetus“ või „ühekordne toetus“ või kui kohalik omavalitsus maksab osaliselt sügava puudega vanainimese hooldekodu koha eest, siis on üsna raske välja selgitada, milleks see raha mõeldud oli (nt kas nimetatud toetuse eesmärgiks oli katta ka PISTS § 20 lg-s 4 nimetatud kulusid või kas hooldekodu teenuse sees on individuaalne

⁸ Koduteenused on isikule kodustes tingimustes osutatavad teenused, mis aitavad tal harjumuspärasel keskkonnas toime tulla. Vt sotsiaalhoolekande seaduse § 13 ja sotsiaalministeeriumi soovituslikke juhiseid, mis on kättesaadavad arvutivõrgus: <http://www.sm.ee>, [otsetee](#).

⁹ „Hooldusteenuse osutamise käigus tehakse hooldustoiminguid. Hooldustoimingud on näiteks mähkmete vahetamine, pesemine, toitmine. Hooldusteenust osutab vastava erihariduse või koolitusega töötaja. Hooldusteenust võib osutada lühiajalise või pikaajalise teenusena isiku kodus või asutuses. Lühiajalist hooldusteenust osutatakse asutuses või isiku kodus ajutise ehk intervall- või päevase hooldusena. Pikaajalist hooldusteenust pakutakse nii isiku kodus kui asutuses nii päevaselt kui ööpäevaselt.“ Sotsiaalministeeriumi soovituslikud juhiseid. Kättesaadavad arvutivõrgus: <http://www.sm.ee>, [otsetee](#).

abivahend või selle hooldamine). Samuti on hooldekoduteenuse eest osalise tasumise puhul üsna keeruline ja kulukas välja selgitada, millise teenuse komponendi eest maksis inimene ise, millise eest kohalik omavalitsus. Seda enam, et sisendandmed¹⁰ saab Sotsiaalkindlustusamet hoolekandetasutusest, mistõttu on põhjust kahelda esitatud andmete objektiivsuses (hoolekandetasutuse ja kohaliku omavalitsuse huvides on, et hoolekandetasutuses elavad inimesed saaksid riigilt toetust võimalikult suures ulatuses, kuna selle arvelt on võimalik vastavalt vähendada asutuse ja kohaliku omavalitsuse kulusid).

19. Kõike eelnevat arvesse võttes leiangi, et PISTS § 20 lg-d 4 ja 5 ei pruugi tagada puuetega inimeste võrdset kohtlemist.

Austusega

/allkirjastatud digitaalselt/

Hent Kalmo
õiguskantsleri asetäitja-nõunik
õiguskantsleri volitusel

Koopia: Sotsiaalkindlustusamet
avaldaja

Kristjan Ots 693 8441
Kristjan.Ots@oiguskantsler.ee

---

¹⁰ Sotsiaalministri 23.09.2008 määruse nr 58 „[Püsiva töövõimetuse ekspertiisiks ning puude raskusastme ja lisakulude tuvastamiseks vajalike dokumentide loetelu ja vormid](#)“ § 3 lg 1 sätestab, et kui hoolekandetasutuses elav isik vajab puude tõttu individuaalset abivahendit või kõrvalabi või juhendamist väljaspool hoolekandetasutust, esitab hoolekandetasutus isiku ekspertiisitaotluse juurde teatise, kus on loetletud toimingud, milles isik kõrvalabi või juhendamist vajab ning märgitud abivahendi kasutamise või toimingute läbiviimisega seotud kulud, nende finantseerimise allikad ja osakaal finantseerimisel.